

JEZUSOVI BLAGRI (Svetopisemsko berilo: Mt 5, 1-10)

(Meditacija za dekanijsko rekolekcijo, september 2011)

Pripravi: msgr. Jože Goličnik

Razmišljanje: Z učenci se približajmo Jezusu, opazujmo ga in prisluhnimo njegovemu govoru, ki zarisuje temeljne poteze življenja za vsakogar, ki želi biti njegov učenec. Nič nam ne ukazuje, nič ne prepoveduje, ampak blagruje.

Ozrl se je po svojih učencih. Posamezni člani blagrov sledijo iz njegovega pogleda na učence. Med njimi ni bogatih, vplivnih, učenih, pač pa vidi uboge, lačne, jokajoče, osovražene in preganjane. Tem osemkrat kliče »blagor.« S to besedo Jezus pove, da je Bog na njihovi strani. Za uboge, krotke, žalostne, čiste v srcu, lačne pravičnosti, tiste, ki delajo za mir, in preganjane je obljuba že izpolnjena. Človeška revščina jih že odpira za Božje delovanje. Po blagrih Jezus odpira nov pogled na svet. Ta pogled ni v daljni prihodnosti ali šele po smrti uresničena utopija novega življenja, ampak program, ki ga je uresničil Jezus s svojim življenjem. Vsak blagor je povezan z njegovim živim zgledom.

Če pozorno beremo Matejevo obliko blagrov, lahko v njej odkrijemo Jezusovo notranjo podobo, ki nam razodeva, da je Jezus resnično Ubog, saj nima toliko svojega, da bi glavo naslonil na svoje (Mt 8,20); je resnično Krotki, saj o sebi pravi: Pridite k meni, ker sem krotak in iz srca ponižen (Mt 11,29); je čistega srca, zato vedno gleda Boga. On ustvarja mir in podarja Božje otroštvo.

Jezus ni le živel blagrov, ampak je bil v posesti obljub. Jezusovo vstajenje je dokaz, da pravični vedno zmaga. Zadnja beseda vedno ostane Bogu, ki zgodovino zaključí z zmago pravičnih. Ti se v blagrih imenujejo ubogi, krotki, žalostni, lačni in žejni pravice, usmiljeni, čisti v srcu, delavci za mir, preganjani. Ti so blaženi in pripadajo Božjemu kraljestvu česar oko ni videlo, uho ni slišalo in srce ni občutilo, je Bog pripravil tistim, ki ga ljubijo in vztrajajo v njegovi ljubezni.

Sv. Pavel je svojo življenjsko izkušnjo Jezusovega učenca, ki živi po njegovem programu, tako opisal:

»Kakor zapeljivci in vendar resnični, kakor prezirani in vendar priznani, kakor umirajoči in, glejte, živimo, kakor pretepeni in vendar živimo, prizadevajo nam trpljenje pa smo vendar vedno veseli; ubogi smo, pa vendar mnoge bogatimo; ničesar nimamo in vendar imamo vse« (2 Kor 6,8-10). »Od vseh strani nas stiskajo, toda nismo utesnjeni; ne vemo, ne kod ne kam, pa vendar ne obupujemo; preganjajo nas, pa nismo zapuščeni; ob tla nas mečejo, pa nismo pobiti ...« (2 Kor 4,8-10). To, kar je v blagrih Lukovega evangelija tolažba in obljuba, je pri Pavlu doživeta apostolova izkušnja. Čuti se »postavljenega na zadnje mesto«, kakor zapisan smrti in kakor tisti, ki je postal posmeh za ves svet, brez doma, zasmehovan, osramočen (1 Kor 4,9-13), in vendar kljub vsem tegobam izkuša neskončno veselje. Odpovedal se je samemu sebi, da bi Kristusa prinesel ljudem. Izkuša notranjo povezavo med križem in vstajenjem: izdajajo nas v smrt, »da se tudi Jezusovo življenje razodene v našem umrljivem telesu« (2 Kor 4,11). V svojih glasnikih Kristus še vedno trpi, križ je še vedno njegov kraj. A vendar je nepreklicno Vstali in tudi če je Jezusov glasnik v tem svetu še v Jezusovem smrtnem trpljenju, je sijaj vstajenja vendarle občuten in ustvarja veselje, »blaženost«, ki je večja kakor sreča, ki bi jo poprej želel doživljati na svetnih potih. Zdaj šele ve, kaj je zares »sreča«, kaj prava »blaženost«. Pri tem spoznava, kako bedno je bilo tisto, kar morajo z običajnimi merili imeti za zadovoljitev in srečo.

Sem v Pavlovih besedah odkril svojo duhovniško pot? Postajam zaradi razmer zagrenjen in otopel? Se mi zdi, da se vse potaplja? Vlivam vernikom upanje, jih tolažim, mirim in v duhu blagrov razlagam znamenja časov?

V protislovjih življenjske izkušnje svetega Pavla, ki ustrezajo protislovjem blagrov, se kaže isto, kar je drugače izrazil Janez, ko je Gospodov križ označil kot »povišanje«, ustoličenje v višino Boga. Janez povezuje križ in vstajenje, križ in poveličanje v eni besedi, ker je zanj dejansko eno neločljivo od drugega. Križ je dejanje »eksodusa«, dejanje ljubezni, ki jo vzamemo do skrajnosti zares in ki gre »do konca« (Jn 15,1). Zato je križ kraj veličastva, kraj dejanskega dotika in zedinjenja z Bogom, ki

je Ljubezen (1 Jn 4,7.16). Tako je v Janezovem gledanju na poslednji način zgoščeno in našemu razumevanju približano, kaj pomenijo protislovja govora na gori.

Pogled na Pavla in Janeza nam je pokazal dve stvari: blagri izražajo, kaj pomeni biti Jezusov učenec. Blagri so toliko konkretnjši in stvarnejši, kolikor popolnejša je izročitev učenca v službo, kakor jo moremo doživeti ob zgledu apostola Pavla. Tega, kar blagri pomenijo, ni mogoče izreči samo teoretično; nakazano pa je v življenju in trpljenju ter v skrivnostnem veselju učenca, ki se je povsem izročil v hojo za Gospodom. Tako postane razločno še drugo: kristološki značaj blagrov. Učenec je vezan na Kristusovo skrivnost. Njegovo življenje je potopljeno v občestvo s Kristusom: ne živim več jaz, v meni živi Kristus (Gal 2,20). Blagri so prenos križa in vstajenja v bivanje učenca. A veljajo za učenca, ker so najprej uresničeni kot zgled v Kristusu samem.» (Benedikt XVI: Jezus iz Nazareta str. 94-95)

Stopili smo v pastoralno leto resnega razmišljanja o najbolj perečih vprašanih našega družbenega življenja, zato si bomo skrbneje ogledali dva blagra, ki se posebej dotikata vprašanja pravičnosti in miru. Najprej je: »blagor ubogim v duhu, kajti njihovo je nebeško kraljestvo.« Staro gledanje, da se pravičnemu dobro godi in da je uboštvo posledica slabega življenja, zdaj po Jezusovih besedah več ne drži. Ubogi v svojem uboštvu spoznava, da mu je Bog blizu, spoznava, da so ravno ubogi v svoji ponižnosti blizu Božjemu srcu, v nasprotju do ošabnosti bogatih, ki gradijo le na sebi.

Uboštvo, o katerem govori, ni nikdar zgolj gmotni pojav. Zgolj gmotno uboštvo ne rešuje, tudi če smejo tisti, ki so na tem svetu na slabšem, gotovo na poseben način računati z Božjo dobroto. Toda srce tistih, ki nimajo ničesar, more biti tudi otrdelo, zastrupljeno, hudobno, znotraj polno pohlepa po imetju, more pozabljati na Boga in hlepeti po zunanji posesti.

Z druge strani pa uboštvo, o katerem tu govorimo, vendar ni tudi samo duhovna stvarnost. Gotovo, popolno uboštvo, ki so ga pred nami živeli mnogi resnični kristjani od očeta menihov Antona, do Frančiška Asiškega in do zgledno ubogih našega stoletja in ga še živijo, ni naloženo vsem. Toda Cerkev potrebuje vedno znova velikane odpovedovanja, da bi bila občestvo Jezusovih ubogih. Cerkev potrebuje skupnosti, ki jim sledijo, ki živijo uboštvo in preproščino ter nam tako kažejo resnico blagrov. Tako Cerkev dramatično vse, da bi posest pojmovali kot služenje, da bi se v kulturi notranje svobode postavili nasproti kulturi imetja in tako ustvarili tudi pogoje za socialno pravičnost.

Govor na gori ni socialni program. Toda socialna pravičnost more rasti samo tam, kjer usmeritev, ki nam jo daje govor na gori, ostaja živa v mišljenju in ravnanju, tam, kjer iz vere izhaja moč odpovedi in odgovornosti tako za bližnjega kakor za celoto. In Cerkev kot celota se mora trajno zavedati, da mora ostati prepoznavna kot občestvo božjih ubožcev. Kakor se je stara zaveza v moči božjih ubožcev odprla za prenovo k novi zavezi, tako more tudi vsaka prenova Cerkve vedno izhajati le od tistih, v katerih živi ista odločna ponižnost in dobrota, pripravljena služiti.

Za trenutek se obrnimo k svetemu Frančišku Asiškemu, ki je ta blagor najbolj zgoščeno prevedel v človeško bivanje. Obljubo blagra je dojel v poslednji radikalnosti. Tako daleč je šel, da je oddal celo svoja oblačila in se dal na novo obleči od škofa kot zastopnika božje očetovske dobrote, ki lilije na polju oblači lepše, kakor je bil napravljen Salomon (Mt 6,28). Najskrajnejša ponižnost je bila zanj pred vsem svoboda služenja, svoboda za poslanstvo, poslednje zaupanje v Boga, ki ne skrbi samo za lilije na polju, marveč tudi za svoje človeške otroke.

Blagri so tesno povezani med seboj. Tako je tisti, ki je "usmiljen", pravi "graditelj ali prinašalec miru". Zdi se celo, da z »blagor tistim, ki so zaradi pravičnosti preganjani, kajti njihovo je nebeško kraljestvo« pridemo do vrha v opisovanju človeka, ki v resnici živi pravi odnos z Bogom.

Kakor Jezusu se mu bo zdelo, da dela zaman, da mu ne uspe prinesti miru. Toda ko poslušamo obljubo kajti njihovo je nebeško kraljestvo, se zavemo, da je vse Božja beseda in da Bog nikdar ne razočara; lahko da bo treba skozi preganjanje, vendar vedno obstaja gotovost, da bomo člani nebeškega kraljestva, ki bo nekega dne v polnosti doseglo svoj cilj.

Položaj tistega, ki v svetu živi blagre, je opisan v Knjigi modrosti; zdi se, da njene besede odmevajo v pripovedi evangelista Mateja o trpljenju pravičnega (Mt 27,43). Brezbožni namreč pravijo: "Če je namreč pravični res Božji sin, se bo zanj Bog zavzel in ga rešil iz roke nasprotnikov. S sramotnjem in mučenjem ga preizkusimo, da bomo spoznali njegovo dobroto, da bomo preverili njegovo potrpežljivost. Na sramotno smrt ga obsodimo, saj ga bo po njegovih besedah rešil Bog." In glejte, kaj o njih pravi Bog: "Tako mislijo, a so bili zavedeni, ker jih je zaslepila njihova hudobija, oni niso spoznali Božjih skrivnosti, ne pričakujejo plačila za svetost, niti ne priznavajo nagrade za čiste duše" (Mdr 2.18-22).

Dokaz, da se motijo in da je vedno pravični tisti, ki zmaga, je v Jezusovem vstajenju. Zadnja beseda vedno pripada Bogu.

Zdaj pa se nam zastavi osnovno vprašanje: ali res drži smer, ki nam jo Gospod kaže v blagih in v nasprotnih svarilih? Ali je res slabo, če si bogat, sit, če se smeješ, če si hvaljen? Friedrich Nietzsche je svojo jedko kritiko krščanstva zastavil prav na tej točki. Ni treba kritizirati krščanskega nauka, pač pa je treba razgaliti moralno krščanstva kot »poglavitni zločin nad življenjem«. Z »moralno krščanstva« misli ravno smer, ki nam jo kaže govor na gori: »Katera beseda je bila tu na zemlji doslej največji greh? Ali ni bila beseda tistega, ki je rekel 'Gorje tistim, ki se smejejo'?'« Nasproti Kristusovim obljubam pa pravi: sploh ne maramo nebeškega kraljestva. »Možje smo postali in hočemo zemeljsko kraljestvo.«

Videnje govora na gori se dozdeva kot religija zagrenjenosti, kot zavist bojazljivcev in lenuhov, ki niso dorasli življenju in se morajo potem maščevati z blagrovanjem svoje neuspešnosti ter z zmerjanjem močnih, uspešnih, srečnih. Nasproti prostranemu Jezusovemu pogledu je postavljena sočna tostranskost volja, da svet in ponudbe življenja zdaj izčrpamo, da iščemo nebesa tukaj in se pri vsem tem ne pustimo ovirati nobenim tankovestnostim.

Veliko vsega tega je vstopilo v moderno zavest in v veliki meri določa današnji občutek življenja. Tako postavlja govor na gori vprašanje o krščanski osnovni izbiri. Kot otroci tega časa čutimo notranji upor nasproti tej osnovni izbiri, tudi če nas hvalnica blagih, usmiljenih, miroljubnih in poštenih ljudi vendarle gane.

Po izkustvu totalitarnih režimov, po brutalnem načinu, s katerim so poteptali ljudi, zasmehovali, zasužnjili, pobili slabotne, spet razumemo tiste, ki so lačni in žejni pravice: spet odkrivamo dušo žalostnih in njihovo pravico do tolažbe. Spričo zlorabe ekonomske moči, spričo okrutnosti kapitalizma, ki človeka ponižuje v blago, se nam danes odpirajo nevarnosti bogastva in na novo razumemo, kaj je Jezus mislil s svarilom pred bogastvom, pred mamonom, ki uničuje človeka in drži velike dele sveta v svojih grozotnih kleščah. Da, blagri so nasproti našemu samodejnemu občutku bivanja, naši lakoti in žeji po življenju. Blagri zahtevajo »spreobrnjenje« notranjo obrnitev od samodejne smeri, v katero bi radi šli. A v tej obrnitvi pride do izraza to, kar je čisto in višje ter se pravilno poda v naše bivanje. Rekli smo, da je govor na gori skrita kristologija. Za njim stoji lik Kristusa, Človeka, ki je Bog, a se ravno zato spusti navzdol, se izniči, do smrti na križu. Svetniki od Pavla prek Frančiška Asiškega do matere Terezije so to izbiro živeli in nam s tem pokazali resnično podobo človeka in njegove sreče. Z eno besedo: resnična »moralna« krščanstva je ljubezen.

Povzeto po: Joseph Ratzinger - Benedikt XVI: *Jezus iz Nazareta I*, Ljubljana 2007

Za pastoralni pogovor: Benedikt XVI: Ljubezen v resnici št. 28

28.

a) *Pravična ureditev družbe in države je osrednja naloga politike. Država, ki si ne bi prizadevala za pravičnost, bi bila velika roparska tolpa, kakor je dejal sv. Avguštín: »Če zanemarimo pravičnost, - kaj so kraljestva, če ne velika razbojniška jama?" (Remota itaque iustitia quid sunt regna nisi magna latrocinia?)" K osnovni podobi krščanstva spada razlikovanje med tem, kar je cesarjevega, in tem, kar je božjega (prim. Mt 22,21), kar pomeni razloček med državo in Cerkvijo ali kakor pravi 2. vatikanski koncil: avtonomija svetnih dejavnosti.' Država ne sme predpisovati religije, vendar mora zagotavljati njeno svobodo in mir med tistimi, ki izpovedujejo različna verska prepričanja. Cerkev kot družbeni izraz krščanske vere pa ima s svoje strani neodvisnost in iz vere živi svojo občestveno življenje, ki ga mora država spoštovati. Obe območji sta različni, vendar sta vedno naravnani drugo na drugo.*

Pravičnost je cilj in zato tudi notranje merilo sleherne politike. Politika je več kakor tehnika oblikovanja javne ureditve: njen izvor in cilj je ravno pravičnost, ta pa je etične narave. Tako država praktično nikdar ne sme zavrniti vprašanja: kako je treba pravičnost tukaj in zdaj uresničevati? To vprašanje predpostavlja drugo, še bolj temeljno vprašanje: kaj je pravičnost? Gre za vprašanje praktičnega razuma; da bi mogel razum pravilno delovati, si je treba vedno znova prizadevati za njegovo očiščenje, kajti z njegovo etično zaslepitvijo in prevlado interesov ter oblasti, ki ga oslepita, pridemo v nevarnost, ki je ni mogoče nikdar povsem odstraniti.

Na tej točki se dotikata politika in vera. Vera ima gotovo svojo specifično naravo - srečanje z živim Bogom. To srečanje nam odpira nova obzorja daleč onkraj razumu lastnega območja. Hkrati je vera tudi očiščujoča moč za razum sam. Iz Božje perspektive vera osvobaja razum njegove zaslepljenosti in mu zato pomaga, da je to, kar je. Vera omogoča razumu, da bolje opravlja svoje lastno delo in bolje vidi to, kar mu je lastno. Prav tukaj je treba dati prostor družbenemu nauku Cerkve, ki noče Cerкви zagotoviti oblasti nad državo, tudi noče vsiljevati pogledov in načinov ravnanja, ki spadajo k veri, tistim, ki nimajo iste vere. Družbeni nauk Cerkve želi preprosto prispevati k očiščenju razuma in pomagati, da moremo to, kar je pravilno, tu in sedaj spoznati in nato tudi uresničiti.

...

Cerkev ne more in ne sme prevzeti političnega boja, da bi uresničila kar najbolj pravično družbo. Ne more in ne sme se postaviti na mesto države. Toda v boju za pravičnost tudi ne more in ne sme stati ob strani. Z argumentacijo mora vstopati v spopad razuma, prebujati mora duhovne moči, brez katerih se pravičnost, ki vedno terja tudi odpovedi, ne more uveljaviti in uspevati. Uveljavitev pravične družbe ni naloga Cerkve, pač pa jo mora ustvariti politika. Toda prizadevanje za pravičnost z odpiranjem spoznanja in volje za uveljavitev dobrega se Cerkve kar najgloblje dotika.